דער אידישער זשורנאל

ח. ווייגבערג, פרעזידענט.

אגרויסער מיטינג פון אידישע פרויען פון י. ר.

איידער איך בין נאך ארין אין האל האב איך געזעהען אז עטוואס גרויסעס געהט דא פאר. איך האב דאס געזעהען אויף די שיינענדע און ערענסטע גע־זיכטער פון די מיטעליעהריגע אידישע פרויען וואס זיינען געשטאנען ביי די טיה־רען. ביי די אריינגענג און אויף די שטוגען, איך האב דאס נאך מעהר בע־מערקט אין די ליכטיגע אויגען פון אונזערע שעהנע אידישע מיידלאך וועלכע זיינען געווען דא און דארט אין איבעראל.

איינע האט פערקויפט בלומען, א צווייטע האט מיט א ליעבליכען שמיי־כעל פון א געמרייע שוועסטער געוויזען דעם אריינגאנג, א דריטע האט געגע־בען אינסטרוקציאנען צו א גרופע מיידלאך, אין ווייסען געקליידעט, ווי צו האלטען אָרדנונג. איבעראל א ביזי. א איילעניש פון אונזערע גוממוטהיגע שוועסטער אויף וועמענס געזיכטער מען האט דייטליך געלעזען די ווערטער: "איך טהו מיין הייר־ליגע פליכט צו מיינע שוועסטער דארט אין פוילען."

אמת, מען האט דא און דארט געזעהען א מאנסביל וואס האט געקויפט א טיקעט אין מיט אן עוינסטער מינע ארין אין האל, דאס איז אבער געווען ווי א טראפּע אין ים. מען האט געזעהען אז דאס איז אן ארבייט פון פרויען, פון אידישע פרויען.

אהן ווערטער. אויף שטום לשון, האט די ערנסטקייט פון די צעהנד־ליגע פרויען געזיכטער גערעדט צו אייך און אייך געגעבען צו פערשטעהן אז "דא האנדלט זיך וועגען אן ערענסטער זאך, וועגען א גרויסער טראגעדיע וואס קומט פאר יעדע מינוט יעדע רגע אויף יענער זייט ים אין אונזער אמאליגער היים. אז מיר, אידישע פרויען, אידישע מיידלאך פון טאראנטא געהען העלפען מיט וויפיעל מעגליך אונזערע ליעבע שוועסטער וואס רופען נאך הילף. מיר, אי־דישע פרויען. וועלען בעוועגען די מענער פון אלע שיכטען צו ארבייטען טאג ווי נאכט כדי צו פערלייכטערען מיט וויפעל עס איז די שווערליכע לאגע פון אונ־זערע שוועסטער און ברידער וועטען די מלחמה האט אזוי שווערליך רואיגירט."

אהן ווערטער, אהן לשון, נור מיט'ן קוק, מיט דער ערנסטער מינע פון די פרויען געזיכטער, האט מען צו אייך די דערמאהנטע ווערטער גערעדט. און איהר האט געפיהלט דייטליך. איהר האט געהערט יעדעס וואָרט גלייך ווי מען וואלט עס מיט פייערדיגע אותיות אויסגעקריצט אין אייערע חושים, אין אייער מוח און הארץ.

ווען איך בין אריין אין האל האב איך מיינע אויגען ניט געגלויבט אז איך זעה דאס וואכענדיג. אזוי רייך איז דאס בילד געווען.

דער האל איז געווען געפּאקט. איבעראל, אלע גאלערעען אלע פּלעצער זיינען געווען פערנומען. די עטליכע הונדערט מענער וואס האבען זיך צו דער צייט געפונען אין האל האט מען כמעט ניט ארויסגעזעהען.

איהר האט געפיהלט אז דאס שוועסטער הארץ איז געריהרט געוואָרען. איהר האט פערשטאנען אז די אידישע טאכטער האט דערמיט געמיינט צו זאגען אז זי קען שוין מעהר ניט שווייגען. מעהר קען זי דאס ניט אריבערטראגען. זי געהט עטוואס טהאן!

א טויטע שטילקייט האט געהערשט.

הערצער בלויז, פרויען הערצער האבען געקלאפּט.

א יונגע אידישע פרוי האט גענומען די טשעהר.

אלע אויגען זיינען געווען גערייכטעט צו דער פּלאטפאָרמע וועלכע האט אויך קיין ליידיגען פּלאטץ ניט געהאט.

דארט זיינען געזעסען אלע דעלעגאטען, מעהרסטענס פרויען. מיטעליעה־ריגע און גאנץ יונגע, ווי אויף טהעטיגע מיטגליעדער פון דעם פרויען פעראיין וועלכער טהוט וואונדערבארע ארבייט פאר די מלחמה קרבנות און וועלכער האט עס אזוי שעהן אזוי גלענצענד — ווי נור פרויען קענען ווען זיי ווילען — דעם דאזיגען מיטינג אראנזשירט.

"מיינע ליעבע שוועסטער", האט די טשעהרליידי זיך געווענדעט צו די פעדזאמעלטע, און אין איהר קלינגענדער אָבער ווייכער און אנגענעהמער פרויען שטימע האט מען דייטליך געקאָנט הערען ווי ווערען דערשטיקט. "מיינע שוועסטער, איהר ווייסט, פונקט ווי אויך, וועלכע אורזאכען, וועלכע שווי־דערליכע אורזאכען עס האבען אונז אהער צוגעזאמענגעבראכט ניט צו קלאגען זיינען מיר אהער געקומען. ניט צו ערקלעהרען די לאגע פון אונזערע שוועסטער אין פוילען זיינען מיר דא פערזאמעלט. די לאגע, ווי איהר ווייסט, איז אזוי שווי־דערליך אז זי לאזט זיך ניט ערקלעהרען עס זיינען ניט דא די ווערטער די טרא־געדיע אויסצודריקען עס זיינען ניטא קיין טרעהרען הייס גענוג צו בעוויינען דעם גורל, דעם שיקזאל פון אונזערע טייערע און עלענטע שוועסטער.

ניט וויינען זיינען מיר אהער געקומען. מיר זיינען געקומען זיך ארגאניזירען און אן ארמעע, פון וועלכער ייערער מיטגליעד זאל ארבייטען אינגערמיערליך צו העלפען אונזערע שוועסטער זיי זאלען אריבער טראָ־גען זייערע צרות ביז דער גיהנם. די מלחמה, וועט צו ענדע זיין."

"איידער אבער מיר וועלען אנגעהן מיט אונזער טאגעס אָרדנונג וויל איך אויפמערקזאם מאכען אונזער ווערדיגען חזן מיט זיין כאר צו מאכען אן "אל מלא רחמים" אונזערע אנגעהליגע שוועסטער וואס זיינען פון הונגער געשטאָרבען, פון עלענד און יסורים פון דער וועלט פאר דער צייט אוועק און פאר שאנדע דאס לעבען זיך גענומען, פאר די דאזיגע הייליגע אונזערע וועלען מיר א טרעהר שענקען"

ווען דער חזן האט געזונגען זיין "אל מלא רחמים" איז, אמת, געווען שטיל, אויסער א כליפּ דא און דארט האט מען ניט געהערט. טרעהרען אבער האבען געגאסען אהן אשיער.

דא האבען שוועסטער, אמת'ע שוועסטער גענאסען מיט טרעהרען אויף זיי־ערע הייליגע און טייערע

נאך דער "מלא" האט די טשערליידי אויפגעפאָרערט דעם סעקרעטער, א מיידעל מיט א ליכטיג שעהן פּנים, מיט נאך ניט אויסגעטרוקענטע טרעהרען. וועלכע האט אבגעגעבען א בעריכט פון דעם גרויסען ערפאָלג וואס זיי האבען גע־האט אין זייער קאָלעקטען די צעהן סענטיגע יעדע וואך און פון די אנדערע אונ־טערגעהמונגען.. דער בעריכט איז גוט געהייסען געווארען מיט הילכעגדע אפּ־לאָדיסמענטען פון דער גרויסער און פּראכטפאָלער פערזאמלונג.

נאך איהר איז פארגעלעזען געווארען א פּלאן פון צוקונפטיגער ארבייט ווי צו קאָלעקטירען געלד פון די קאלטע, טרוקענע און הארצלאזע מאנסביליען וועלכע קענען געבען געלד נאר מען מוז זיי אויפמונטערען. די וואס האט פארגעלעזען דעם פּלאן האט געמאכט דעם איינדרוק פון א נאאיוו קינד, וויפיעל ערנסט אבער האט זיך אין איהר יונגער זיסער שטימע געהערט!

און דער גאנצער מיטינג כמעט איז אוועקגענאנגען מיט ערנסטער ארבייט. אנשטאט סענטימענטאלע רעדען, ווי איך האב דאס צוערשט פון א פרויען מי־טינג ערוואַרטעט.

אינטערעסאנטע בעריכטען. גוטע פּלענער פאר צוקונפטיגע אונטערנעה־מונגען. וויכטיגע ארגאניזאציאָנס ארבייט. און, מערקווירדיג, אלע, אלע האבען אנטהייל גענומען.

הונדערטער האבען זיך פערשריבען אלס פרייוויליגע קאָלעקטארס. און נאָט, מיט וואס פאר אן ערנסט, מיט וואס פאר ליעבע און איבערגעבענהייט.

וואוויל איז די אויגען וואס זעהען דאס און די אויערען וואס הערען דאס!

איך, אלס מאנסביל, האב זיך געשעהמט פאר מיינע ברידער.

"קומט אהער". האב איך געטראכט, ברידער מיינע. קומט און זעהט, לערנט זיך טהאן אייער פליכט, לערנט זיך פיהלען ווי מענשען, ווי ברידער"

— — — —